

Архайската серия има твърде голъмо разпространение въ нашето царство. Като изключимъ известни кристалинни шисти, въ западната частъ на нашето отечество и въ Централнитѣ Балкани, които чрезъ метаморфозиране сж получили фазиеса на най-старитѣ терени, тя се ограничава почти на югъ отъ Балканската верига, като заема въ централната частъ на Стара-планина и доста голъмъ дѣлъ отъ върховетѣ до политѣ на южнитѣ ѝ склонове. Къмъ северъ архайския теренъ изчезва подъ сбърчаната доста дебела мезозойска седиментарна серия и подъ слабо отмѣстенитѣ пластове на терциернитѣ и кватериернитѣ образувания.

На югъ и юго-западъ отъ Руй пл. при гр. Трънъ и съ изключение на една само малка, незначителна частъ на северъ отъ този масивъ, архайския теренъ се открива покрай сръбската и турската граница, завзема доста голъмъ дѣлъ отъ Босилеградска и Кюстендилска околии, спуска се къмъ югъ и юго-изтокъ къмъ гр. Кюстендилъ, захваща Осоговската пл. и като преминава р. Струма, залавя къмъ изтокъ Рилско-Родопския масивъ и презъ Сакаръ пл. достига до Странджа пл., която е тоже архайска. Най-стария, прочее, теренъ съставлява на югъ отъ Балкана единъ колосаленъ, почти непрекъснатъ архайски масивъ, отъ едина до другия край на царството и не се спира при южнитѣ сегашни граници, но преминава въ Македония и въ Одринския вилаетъ.

Къмъ северъ Архайската серия се разкрива твърде неправилно, защото на много мѣста тя бива покрита съ седиментарни образувания. Архаикумътъ достига на северъ до линията, която можемъ да потеглимъ отъ Руй пл. въ Западна България, право презъ Златишката, Троянската, Калюферската, Шипченската и Мъглишката пл. къмъ Сливенъ. Стария, обаче, теренъ не е откритъ на всѣкъжде и за това на нѣкои мѣста, като въ Западна България, между Руй и Ихтиманскитѣ планини и на изтокъ отъ Сливенъ той остава невидимъ, той потъва подъ по-младитѣ седиментарни образувания. Кристалолитестата серия особено хубаво се вижда въ Централна България, южно отъ Стара-планина, а именно въ подбалканскитѣ депресии, както и въ Сръдняя и Сърнена гора или Караджа-дагъ, гдето тя постига максималната си широчина въ царството. Чрезъ Верила и Плана пл. свързва